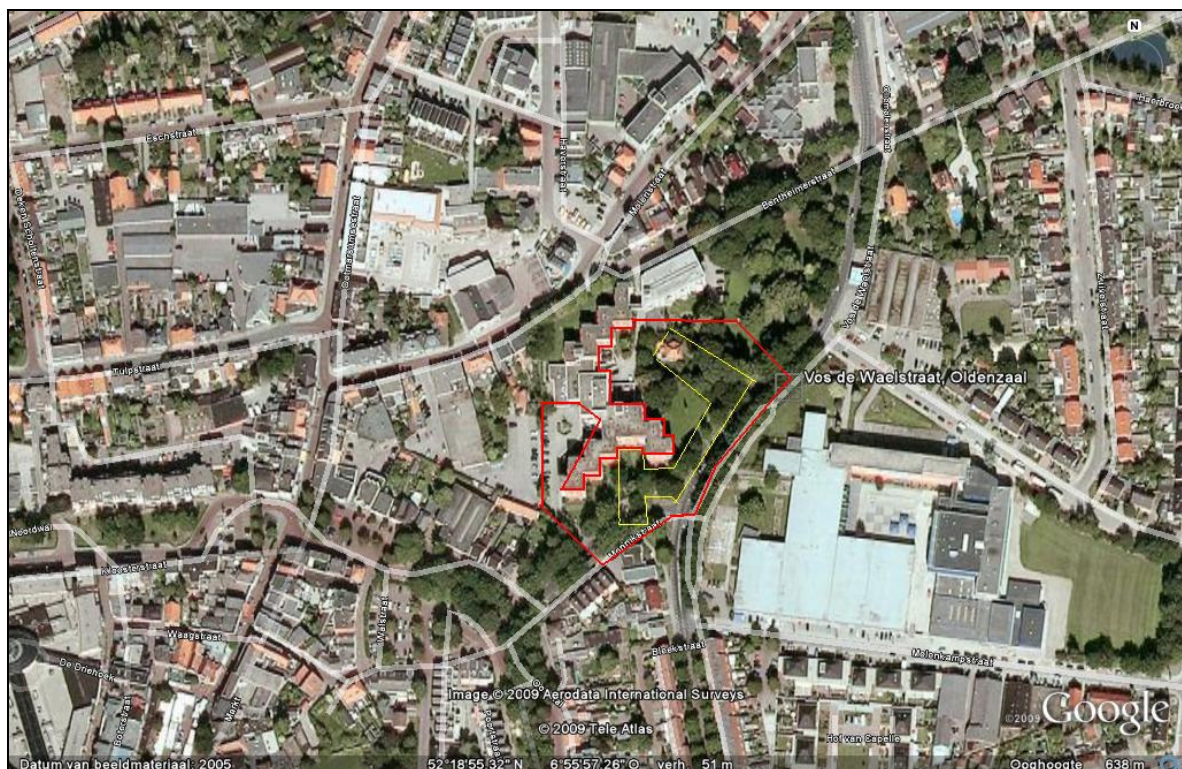

Flora- en Faunawet-onderzoek van planlocatie De Molenkamp te Oldenzaal

1. Vraagstelling en planlocatie

In opdracht van Zorggroep Sint Maarten te Denekamp heeft Ecologisch adviesbureau STL uit Nijmegen in samenwerking met Adviesbureau Mertens uit Wageningen een flora- en fauna-onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde soorten planten en dieren op de planlocatie voor nieuwbouw van zorgcentrum De Molenkamp te Oldenzaal.

Het plan betreft een gedeeltelijke vervanging en uitbreiding van een bestaand zorgcentrum. Het onderzoeksgebied bestaat uit het groengebied rondom het zorgcentrum met daarin opgenomen een oude villa en het aangrenzende parkgebied dat een klein groen gebiedje vormt temidden van de stedelijke omgeving direct ten noordoosten van het centrum van Oldenzaal.

Figuur 1. Begrenzing van het plangebied

De vervanging c.q. uitbreiding van het zorgcentrum met nieuwe bebouwing in het aangrenzende groengebied kan natuurwaarden negatief beïnvloeden. Op basis van de Flora- en faunawet dient in dat geval onderzocht te worden of een ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd.

In het flora- en fauna-onderzoek wordt aangegeven welke beschermde plant- en diersoorten in het plangebied kunnen voorkomen. Ook wordt de betekenis van de groenstructuur voor flora en fauna aangegeven.

2. Flora-onderzoek

2.1 Methode

Op 4 mei 2009 is het plangebied doorzocht op beschermde plantensoorten. Het flora-onderzoek is uitgevoerd in het voorjaar vanwege de kans op het voorkomen van voorjaarsflora die traditioneel in parken en tuinen van buitenhuizen in het verleden is aangeplant of als onderdeel van een voormalig landgoed bewaard kan zijn gebleven.

2.2 Resultaten

Door het warme voorjaar was de vegetatie reeds zo goed ontwikkeld dat bij de inventarisatie zeer waarschijnlijk geen soorten gemist zijn. Nabij de bestaande bebouwing zijn naast tuinplanten vooral spontane soorten van storingsmilieu's aangetroffen. In de bosjes van de villatuin is enige spontane loofbosondergroei aanwezig (o.a. hop, klimop, look-zonder-look, speenkruid) naast veel zaailingen van vooral esdoorn. In de gazons zijn geen bijzondere of zeldzame planten gezien, slechts algemene soorten van lage grazige begroeiingen. Ook in het aangrenzende parkgedeelte zijn slechts kruidenvegetaties van algemene soorten aangetroffen.

Figuur 2. Algemene bosondergroei in tuin en park

2.3 Conclusie flora

In en in de directe nabijheid van het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen.

3 Fauna-onderzoek

3.1 Methode

Vleermuizen

Ten behoeve van de inventarisatie van vleermuizen zijn drie inventarisatieronden uitgevoerd op 7, 21 mei en 16 juni 2009. Daarbij is de onderstaande methode gebruikt.

Vleermuizen zijn geïnventariseerd door middel van batdetector-onderzoek (Pettersson D-240). Met de batdetector worden de, voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen omgezet naar de voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Soorten kunnen door de geluiden (frequentie, ritme en klank) en zichtbeelden worden onderscheiden. Door interpretatie hiervan kan tevens het gedrag afgeleid worden en kunnen onder andere foerageerplaatsen, vliegroutes en kolonies worden opgespoord. Er is in de avonden / nachten gelet op uitvliegende vleermuizen uit het gebouw, vliegroutes en foerageerplaatsen. Daarnaast is gelet op zwermende dieren die een indicatie vormen voor een eventuele kolonieplaats.

Naast het inventariseren met een batdetector zijn bomen en het gebouw De Molenkamp onderzocht op gaten waarin zich eventueel vleermuizen zouden kunnen ophouden.

De methode voor het inventariseren van vleermuizen sluit aan bij het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2009).

Figuur 2. Foto-impressie van het plangebied en de directe omgeving van de planlocatie

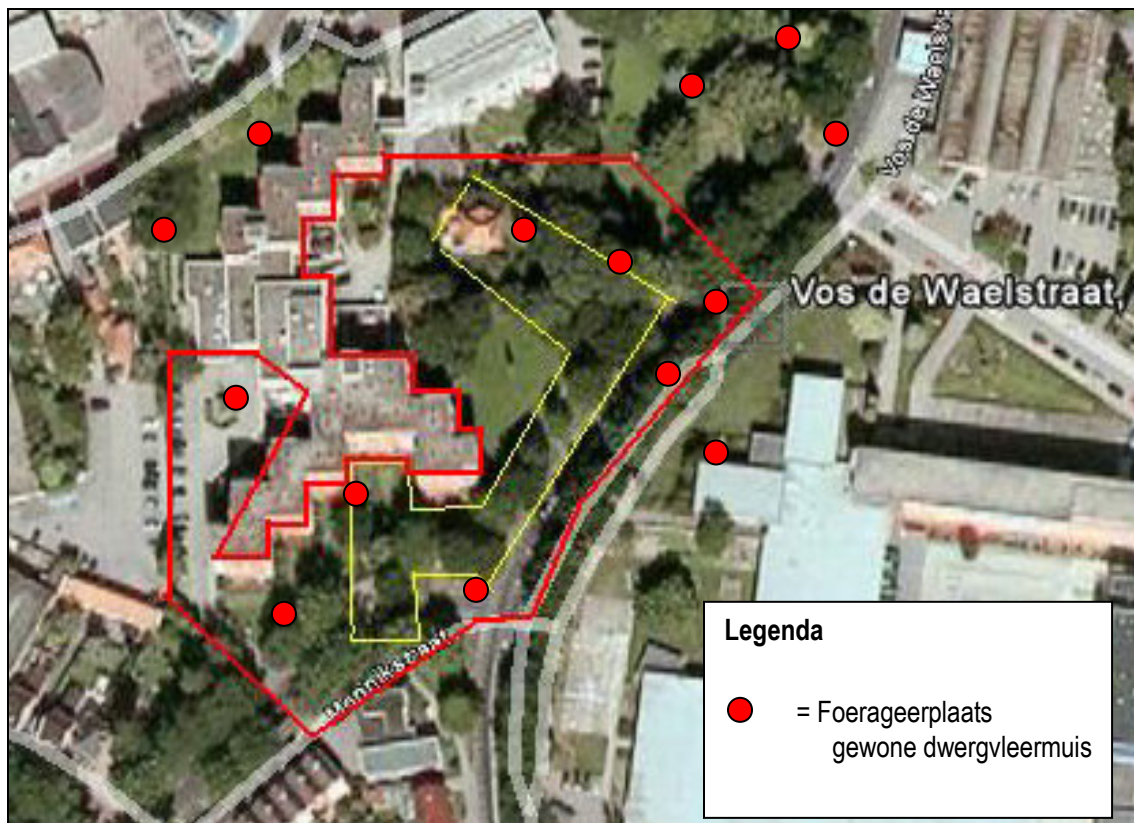
Broedvogels

Voorafgaand aan het vleermuisonderzoek (7, 21 mei en 16 juni 2009) is het bestemmingsplangebied geïnventariseerd op nesten, sporen en territoriaal gedrag van vogels met jaarrond beschermde nesten.

3.2 Resultaat

Vleermuizen

Er zijn alleen foeragerende gewone dwergvleermuizen vastgesteld. Er zijn geen aanwijzingen voor het voorkomen van vliegroutes, kolonies of paarplaatsen. In figuur 3 worden de resultaten weergegeven.

Figuur 3. Aangetroffen foerageerplaatsen van gewone dwergvleermuis in het gebied en de omgeving van De Molenkamp te Oldenzaal

De kans op het voorkomen van kolonies in de bomen in het bestemmingsplangebied is nihil doordat in de bomen geen (geschikte) gaten aanwezig zijn. Het gebouw De Molenkamp bezit wel luchtgaten in de muur die in potentie geschikt zijn voor gebouwbewonende soorten.

Alle vleermuizen zijn zwaar beschermd onder de Flora- en faunawet, maar de gewone dwergvleermuis is niet bedreigd volgens de Rode lijst.

Broedvogels

Er komen op en rond De Molenkamp te Oldenzaal geen vogels voor met vaste rust- en verblijfplaatsen die ook buiten het broedseizoen worden beschermd. In de tuin komen algemene vogels voor zoals merel, zanglijster, koolmees en pimpelmees.

3.3 Conclusie fauna

De tuin van De Molenkamp te Oldenzaal is een klein stukje groen in het stedelijk gebied van Oldenzaal en heeft een relatief belangrijk aandeel als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. Dit komt door de hier aanwezige opgaande oude beplanting in het relatief verstedelijkte milieu van Oldenzaal. Omdat met de plannen het grootste deel van het groene gebied behouden blijft, is geen ontheffing noodzakelijk voor de gewone dwergvleermuis. Er wordt nog wel geadviseerd om een herfstronde uit te voeren naar het voorkomen van balts- en paarplaatsen van vleermuizen. De periode dat dit kan plaatsvinden is september.

4. Slotconclusie

In het flora- en faunaonderzoek van planlocatie De Molenkamp te Oldenzaal zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Wel is de gewone dwergvleermuis in en om het plangebied aangetroffen; deze vleermuissoort gebruikt mede de planlocatie om te foerageren.

Bij bebouwing zal de planlocatie als foerageergebied komen te vervallen. Daarmee wordt het totale foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis verkleind.

Dit heeft naar alle waarschijnlijkheid geen significante invloed op het voorkomen van de populatie in het stedelijk gebied van Oldenzaal.

Geraadpleegde literatuur

- EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad Europese Gemeenschap, nummer L. 103.
- EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 1998. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten en diersoorten (Flora en Faunawet). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 402, 1-37.
 - Netwerk Groene Bureaus, 2009. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.

Bijlagen

Bijlage 1. Ecologie van vleermuizen

Vleermuizen zijn vliegende zoogdieren die zich voeden met insecten. Per nacht wordt een grote hoeveelheid voedsel gegeten. Vleermuizen zijn aangewezen op een grote diversiteit aan ecotypen, welke een groot en constant voedselaanbod opleveren.

Daarnaast zijn vleermuizen afhankelijk van landschapselementen. Door de landschapselementen (bomenlanen, huizenrijen, houtwallen e.d.) kunnen vleermuizen zich oriënteren door middel van het uitzenden van geluiden. Open landbouwgebieden zijn daarom bijvoorbeeld onaantrekkelijk voor vleermuizen.

Vleermuizen verblijven overdag, gedurende het zomerseizoen, in kleine ruimten als spouwmuren of gaten in bomen. Afhankelijk van de soort, bewonen vleermuizen bomen of gebouwen. Alleen de grootoorvleermuis maakt gebruik van zowel bomen als gebouwen. Vooral vrouwtjes zitten veel bij elkaar, in een kolonie. Hierin worden de jongen grootgebracht.

Als de schemering valt vliegen de vleermuizen uit en gaan via vaste routes, de vliegroutes, naar de foerageerplaatsen. Soms liggen foerageerplaatsen en kolonies wel meer dan 10 km uit elkaar. Op de foerageerplaatsen wordt gedurende de gehele nacht gefoerageerd. Bij het aanbreken van de dag vliegen de vleermuizen via de vliegroutes weer terug naar de kolonie.

Tegen de herfst breekt het paarseizoen aan. Vleermuizen leven dan solitair of in kleine groepjes. Enkele maanden later, als de winter aanbreekt, trekken de vleermuizen naar ruimten met een stabiel klimaat als (ijs)kelders, grotten en bunkers om daar door middel van de winterslaap de winter door te brengen.

De paring vindt in de herfst plaats, in tegenstelling tot bij de meeste andere zoogdieren. De jongen worden in het daarop volgende voorjaar geboren. De vleermuizen leven in de herfst nagenoeg niet meer in kolonies, maar solitair. Voor de paring worden paarplaatsen gebruikt die vaak afwijken van de kolonieplaatsen. Vaak worden in de herfst ook andere soorten en aantallen vleermuizen aangetroffen. Een voorbeeld hiervan is de ruige dwergvleermuis. Daarnaast worden in de herfst vaak andere foerageerplaatsen gebruikt. De vleermuizen zijn immers niet meer gebonden aan de kolonieplaats. Vleermuizen gebruiken verblijfplaatsen eveneens in de winter, wanneer zij hun winterslaap houden. De plaatsen zijn donkere, koele ruimten met een constant microklimaat. Afhankelijk van de soort zijn dit gebouwen (bunkers, grotten e.d.) of bomen. Slechts zeer sporadisch komen de winterverblijfplaatsen overeen met de zomerverblijfplaatsen.

Doordat vleermuizen voor hun oriëntatie gebruik maken van echolocatie zijn vleermuizen gevoelig voor ingrepen in het landschap. Oriëntatie vindt plaats aan de hand van opgaande elementen als bijvoorbeeld bomenlanen en houtwallen. Verlies daarvan resulteert in verminderde oriëntatiemogelijkheden. Oriëntatie is noodzakelijk om van kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en om voedsel te vinden.

Bij de afweging van de effecten van ruimtelijke ingrepen in natuur en landschap spelen derhalve opgaande elementen een belangrijke rol. Vleermuizen worden meer en meer betrokken bij de besluitvorming rond ingrepen in het landelijk en stedelijk gebied. Dit is ook zeer noodzakelijk: de meeste soorten zijn bedreigd of ernstig bedreigd en alle soorten zijn nationaal en internationaal wettelijk beschermd via de Flora- en faunawet en de Habitatrichtlijn.

Ecologie van broedvogels

Broedvogels komen doorgaans overal in Nederland voor waar enige beschutting is en waar mogelijkheden zijn om te nestelen. Er zijn vogels die ieder jaar een nest bouwen om daarin te

broeden. Er zijn daarnaast vogels die jaarrond een zelfde nest gebruiken om in te slapen en te broeden (bijvoorbeeld uilen) en er zijn vogels die jaarlijks terugkeren naar hun nestplaats om het nest opnieuw te gebruiken om daarin te broeden (zoals veel soorten roofvogels). De Flora- en faunawet ziet toe op de bescherming van nesten die jaarrond of jaarlijks worden gebruikt; deze zijn ook buiten het broedseizoen beschermd.

Bijlage 2. Begrippen

Foerageergebied	Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door vleermuizen om in te foerageren en kent doorgaans meerdere foerageerplaatsen die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek (jachtplek) waar wordt gejaagd door vleermuizen. De plek kan in de directe omgeving van de kolonieplaats liggen maar ook kilometers verderop.
Kolonie	Groep vleermuizen (kleine groep mannetjes of meestal grotere groep vrouwtjes, soms gemengd (soorten, geslacht)) die in het voorjaar tot de herfst bijeen blijven. De groep kan zich vestigen in gebouwen (in spouwmuren of onder daklijsten e.d.) of bomen (spechtengaten, scheuren). Een groep vrouwelijke vleermuizen wordt ook wel aangeduid als een kraamkolonie. In zo'n groep worden jongen geboren en grootgebracht. Een kolonie maakt vaak gebruik van meerdere verblijfplaatsen die soms gelijktijdig worden gebruikt.
Migratieroute	Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en vice versa (zie ook vliegroute).
Paarplaats	Territorium van territoriale mannetjes. Voor de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is dit doorgaans te vinden in boomholten. Voor de laatvlieger en de dwergvleermuis is dit te vinden in gebouwen. Voor de watervleermuis is dit te vinden in bomen en later, tegen de winter, zijn ze te vinden in overwinteringsverblijven. Het mannetje vormt een harem met meerdere vrouwtjes. De paartijd valt in de herfst (uitgezonderd de grootoorvleermuis waarbij deze in april valt (vroeg voorjaar)). De hier geschetste situatie van de paring wordt in dit rapport omschreven als "herfst situatie".
Verblijfplaats	Een object (huis, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of 's winters permanent).
Vliegroute	Route die door vleermuizen elke avond wordt gebruikt om van de kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en vice versa (zie ook migratieroute). Vrouwtjes met jongen keren soms midden in de nacht terug om de jongen te zogen en gebruiken dan de route. Vliegroutes liggen over het algemeen langs lijnvormige (landschaps)elementen als bomenlanen, huizenrijen e.d. De functies zijn beschutting bij winderig en koud weer, oriëntatie in verband met de echolocatie-geluiden en het vinden van voedsel.
Voorbijvliegend	Vleermuizen die voorbijvliegen, niet via een vaste route. Het betreft meestal zwervers of trekkers.

FFW-onderzoek planlocatie De Molenkamp te Oldenzaal

Zwermen Direct na het uitvliegen, maar vooral voor het invliegen bij een kolonie zwermt een deel van de kolonie rond de kolonieplaats. Zwermgedrag is derhalve een indicatie voor een eventuele kolonieplaats.

Winterverblijfplaats

Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hibernation) gaan. Deze ruimte is doorgaans donker, heeft een hoge luchtvochtigheid en temperatuurwisselingen zijn nihil.

Zomerverblijfplaats

Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn en waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats is dan wel een paarverblijfplaats.